KURJER KRAKOWSKI.

Dnia 20 listopada roku 1834. | CZWARTEK. | Pismo to wychodżi codziennie o 3 z poł.

Przedpłata kwartalna złp. 5. | Ner 43. | wyjąwszy niedzielę i święta uroczyste.

KRAKÓW.

Dom pod L. 4 w gminie XI. miejskiej w mieście żydowskiem przy Krakowie sprzedany będzie przez publiczną sądową licytacyą na audyencyi Trybunału I. Instancyi nastąpić mającej w terminach, dnia 21 Stycznia; dnia 25 Lutego i dn: 25 Marca r. 1835.

Francya. Podług *Journal des Debats* skład nowego ministerium ma być następujący: Hr. Molé prezesem i ministrem spraw zagranicznych, jenerał Guilleminot ministrem wojny, pan Petit minis. spraw wewnętrznych, pan Calmon minist. finansów, pan Karol Düpin minist handlu, pan Cousin ministr. oświecenia, pan Persil ministr. sprawiedliwości a pan Jakób minist. marynarki. Później rozeszła się wieść, iż hr. Molé zamierza utworzyć ministerjum z samych członków *tiers-parti.* W tym samym czasie obiegała inna lista ministrów. — *Courrier de Lyon* donosi, iż w Lugdunie zamknięto składkę zebraną na wsparcie żołnierzy ranionych podczas zaburzeń kwietniowych. Składka ta wynosi przeszło 180000 franków i ma być niezwłocznie rozdaną żołnierzom wspomnionym. — Dzienniki tutejsze zawierają następujący rozkaz dzienny dywizyi przy Pireneach: "Dowodzący jenerał porucznik otrzymał niewątpliwą wiadomość, iż posłannikowi paryzkiemu komitetu Karolistów baronuwi Bergen mającemu ważne zlecenia, udało się uniknąć baczności urzędników pogranicznych i przez Sarrę przybyć do Hiszpanii. Jenerałowi porucznikowi zależy wiele na tem aby zlecenie wspomnionego człowieka niewzięło skutku przez powrót jego; zaleca więc największą baczność na całéj linii granicznéj aby Bergen jeźli zechce wrócić do Francy, został pojmany. W razie aresztowania go ma być zaprowadzony do Bajonny i stawiony przed generałem porucznikiem.

Hiszpania. W skutek zaszłych nieporozumień w ministerium, skład osób nowego ma w tych dniach nastąpić. Pan Mendizabal bankier chce wnijść w układy z rządem co do nowéj pożyczki 400 milionów.

Anglia. Dnia 1 m. b. liczyła armia angielska sześć Feldmarszałków i naczelnego wodza armii. 90 generałów. 198 generał-poruczników 206 generał-majorów. 295 pułkowników. 588 podpułkowników. 810 maiorów. 1515 kapitanów; 2198 poruczników i 1618 podporuczników czyli chorążych. Składała się z 28 pułków jazdy, 106 pułków piechoty, 2ch brygad strzelców; korpusu kolonialnego afrykańskiego. korpusu sztabu i 3ch kompanii weteranów z Neufoundland. Czynna armia liczy 89,000 ludzi;

odwody nie będące w służbie; 113;149.

Wielką tu sprawiła obawę wiadomość, że okręt angielski James and Thomas z Maranhao do Liwerpolu zamówiony, przez rozbójnika morskiego nad brzegami Mexykańskiemi złupiony został Korsarz miał 116 ludzi na pokładzie z 4 działami i obawiano się, żeby nie przejął pakietbotów Mexykańskich do Anglii zamówionych, mających regularnié na pokładzie swoim znaczne summy pieniężne.

Belgia. Izba handlowa w podaném na żądanie ministra spraw wewnętrznych piśmie, oświadczyła się przeciw potrzebie utworzenia flotty wojennej, dla dawania opieki handlowi belgijskiemu, odwołując się do przykładu rządu pruskiego, którego bandera handlowa jest szanowana na wszystkich morzach, lubo nie posiada żadnéj marynarki dla jéj obrony. Gdyby Prussy (wyraża izba handlowa) uznały potrzebę takiéj marynarki, nie ociągałyby się zapewne z jéj utworzeniem, tém bardziej iż materyały do niéj łatwiéj mieć mogą, niż Belgia.

Podział sztuk i umiejętności pod względem ich wpływu na dobro społeczności,

(*Dokończenie*):

Co do sztuk i umiejętności bezpośrednio użytecznych, i odległej użyteczności, jest niepodobną rzeczą oznaczenie ścisłej granicznéj linii między temi dwoma oddziałami. *Teorya i praktyka*, to rozróżnienie stosuje się zarówno do wszystkich. Ze względu teoryi t. j. badań zasadniczych ogólnych, niemasz zadnéj sztuki, nawet między temi, których użyteczność jest ciągłą, któraby niezdawała się przechodzić z klassy bezpośrednio użytecznych, do klassy tych, które są dalszego użytku. Medycyna np. i prawo (tak bardzo praktyczne) uważane pod pewnym względem pokażą się w takiéj odległości co do użytku, jak badania spekulacyjne Loiki i Matematyki. Są nawet pewne gałęzie nauk, które długo były przedmiotem saméj ciekawości, lecz uprawiane przez ludzi myślących przybrały charakter bezpośredniéj użyteczności. Elektryczność, która początkowo zdawała się być jedynie przeznaczoną do zabawy filozofów przez osobliwość swoich fenomenów, jest dzisiaj skutecznie używaną w medycynie i broni nasze mieszkania od tych klęsk przerażających, które niewiadoma i strwożona starożytność przypisywała gniewowi obrażonych bogów. W tych więc dwóch oddziałach pomieścićby można wszystkie gałęzie nauk przyrodzonych, tak co do teoryi jak praktyki, prawoznawstwo, filozofią i historyą. Od tych nauk powinien każdy młodzieniec zaczynać i kończyć na nich swoje umysłowe wykształcenie. Wiele osób uważać bez wątpienia będą za niestosowną podobną klassyfikacyą, mówiąc, że te umiejętności są za oschłe dla młodocianych umysłów. Ich władze jeszcze się nierozwinęły, powtarzać będą, do tak głębokich nauk. Opinia nałogiem upowszechniona o trudnem nabywaniu umiejętności jest zadawnionym przesądem, który winien swój początek juz porządkowi, w jakim się odda-

jemy tym naukom, już małej liczbie osób, które je uprawiają. Zwykle co jest znane od niewielu, zdaje się trudne do nauczenia, a ponieważ naukę umiejętności rozpoczynamy po ukończeniu kursu szkolnego, gdzieśmy się uczyli najwięcéj dawnych języków, które w krótce zapominamy, osądzono przeto, że te nauki były podzielone co do stopnia trudności w ich nabyciu. Lecz odrzuciwszy ten przesąd, zawód umiejętności jest łatwiejszy i przyjemniejszy, nawet dla młodych, jak nauka języków umarłych. W nauce umiejętności przemawia się do pamięci i innych władz jedynie za pomocą przedmiotów zmysłowo dotykalnych i codziennie wzrok nasz uderzających. Ciekawoś , ta namiętność silnie się objawająca od samego dzieciństwa, jest tu ciągle podsycaną widokiem rzeczy dziwnéj rozmaitości, zawsze bawiącéj i zawsze użytecznej. Rozwodzić się obszernie nad korzyściami nauk przyrodzonych, nie jest tu czas ani miejsce: dosyć jest rzucić przelotne spojrzenie na ogrom wynalazków nowoczesnych, które więcej w jednym półwieku ludzi oświeciły, niż wszystkie księgi Greków i Rzymian i długowieczne śmieszno-dowcipne kłótnie scholastyków. Jedna chwila w życiu Kopernika zmieniła sposób myślenia niemal wszystkich ludzi. Między Europą a innemi częściami ziemi są dziś częstsze i rozleglejsze stosunki, niż w tyle przesławionéj starożytności między rozbójniczym Rzymem a Hiszpanią.—

Liczne odkrycia i wynalazki codzienne się pomnażające zbliżają do siebie rózno-językczne ludy i dzielnie wpływają na zniweczenie przesądów i nienawisci, skąd wyszły te przerażające klęski, przed któremi ukląkł rozum człowieka i zwątpił o swojem wzniosłem przeznaczeniu. *Mundus nec minuit, nec augeri potest*; rzekł w dawnych czasach mędrzec, a ta uwaga i dziś jest prawdziwą: bo całą naszą nauką jest wywołanie na swoję posługę wszystkich zasobów przyrodzenia, a gdy tego dokażemy, niebędzie przeszkody którejbyśmy złamać niezdołali i potęgą nauki niestworzyli sił niepożytych żadną przeciwnością. Świeży np. wynalazek kolei żelaznych, na pozor mało znaczący więcej się przyłoży do rozpostarcia światła, niż wiele ksiąg obszernych; a jeźli są osoby nieprzywiązujące wartości do poszukiwań w tym zawodzie, jestto skutek ich niewiadomości. "Wasze księgi historyi naturalnej są bardzo piękne, rzekła pewna dama do filozofa, lecz dotąd niezdołaliście ocalić ani jednego listka od zębu owadów." Taki jest sąd wielu osób krzywo patrzących na rzeczy. Z tem wszystkiem lubo jakie odkrycie samo przez się nie jest użyteczne, rodzi poźniéj tysiąc innych, których pożytki dla społeczności są nieocenione.

Co do prawa — jego znajomość jest pożądaną i zbawienną dla massy ludu, jako owocu najdojrzalszego i najkosztowniejszego moralności, téj sankcyi i skazówki ukształcenia narodowego. Lecz niestety! ileż potrzeba jeszcze aby system praw był prosty, metodyczny i przystępny pojęciu całego ludu. Kiedy prawa zostaną tem czem być mogą, zaledwie składać będą umiejętność.—

Przeszkodą do upowszechnienia prawoznawstwa są wysłowienia ciemne i zbyt naukowe, wyrazy techniczne i barbaryzmy, pewien rodzaj języka umarłego, zaledwie po długich morałach rozumianego przez wtajemniczonych do przybytku Temidy. Najlepsze prawo było by to zaiste którem się rządzi nieskażone serce, ale zastósowanie jego trudne i może pozostanie tylko marzeniem.

Co do filozofii, téj rozkrzewianie jest bez wątpienia najpotrzebniejsze, ale zamiast marzeń i romansów metafizycznych, całą usilność wytężyć potrzeba na upowszechnienie prawd moralnych stwierdzonych życiem narodów.

Znajomość dziejów społeczności ludzkiej jest równie, a może jeszcze ważniejszą; bo w niej uczy się człowiek samego siebie; uczy się prawd wskazujących mu cel jego i w niedoli największy rozum korzącej, pociechę przynoszących: ale ta nauka jest trudną i wymaga po swym miłośniku dojrzałego umysłu siebie pojmować umiejącego i niema być rozrywką chwil nudnych, ale zakończeniem i wieńcem naukowego zawodu. Nauki w tych dwóch oddziałach zamknięte ze względu ich wpływu na społeczność są najważniejsze i stanowią jedynie właściwą naukę, bogactwo szczęście i wielkość narodów.

W dziele Konstantego Derville pod napisem: *Les fastes du royaume de Pologne et de l'empire de Russie* wydanem w Paryżu w r. 1769 między pisarzami polskiemi wspomnianą jest Żydówka polska Rebeka córka rabina Miers Tiktinet. — Pisarze nasi niewspominają o niéj, a wymienione dzieło niewzmiankuje co pisała i gdzie ogłaszała pisma swoje. Życzyćby należało aby kto skreślił historyę Żydów naszych, włączając do niej wiadomość o drukarniach żydowskich w Polsce, tudzież o dziełach Żydów polskich wydanych, bądź w kraju za granicą czego dotąd ani uczony Czacki ani Bandtkie dokładnie nierozjaśnili. — Dawniejszemi czasy słynęli Żydzi Polscy z biegłości w naukach i wzywani byli na rabinów do pierwszych miast Europy, jak do Amsterdamu i innych.

Przybyli do Krakowa. Jezierska Karolina hr. z Galicyi.— Leduchowski Józef hr. z Gal. — Malewska Marya ob. z Polski. — Piątkowski Wincenty ob. z Polski.

Opuścili Kraków. Elkan Eleonora ob. do Gal. — Ponińska Emilia ob. do Gal. — Stojowska Katarzyna ob. do G. — Treiller Ignacy ob. do Polski. —

☞ Dnia 18 b. m. i r. w wieczór między gudziną 5 a 7 skradzionym został podpisanemu mosiężny Termometr Reaumura z napisem Le Pace, ktoby wiedział gdzie się takowy znajduje, zechce podpisanemu udzielić wiadomości, za co przyzwoitą odbierze nagrodę.

A. Friedlein.

Dziś rano zimna stopni 5.

W drukarni Józefa Czecha.